

Spis treści

Foto. Bartosz Śmielowski

„KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE - TWOJE PIENIĄDZE KSZTAŁTUJĄ ŚWIAT!”	2
PODSTAWY HODOWLI ŻAB ZIELONYCH CZYLI JADALNYCH - <i>DLACZEGO POWINNIŚMY HODOWAĆ ŻABY ZIELONE?</i>	3
O NIESKOŃCZONYM WCIAŻ OBRAZIE CZYLI O POWSTAWANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH.....	6
POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA - SYNTEZA.....	10
ŻĄDANIA KAMPANII: „ODPOWIEDNIE CENY TRANSPORTU POWIETRZNEGO”	16
PARLAMENT EUROPEJSKI: OBRAZ TRZECH DNI PRACY KOMISJI	18

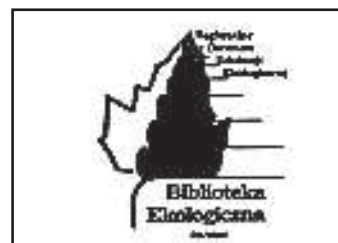
Foto. okładka: Janusz Nowacki - cykl foto
„Dęby Rogalińskie” z wystawy
„Pejzarze z drogi do cziszy” - Galeria Miejska
Mosina 15.06-10.07.2007

Informacja o autorze tekstu „Podstawy hodowli żab zielonych...”

Profesor doktor habilitowany Leszek Berger jest wybitnym specjalistą w zakresie batrochologii. Pracował w Zakładzie Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. Fundacja Biblioteka Ekologiczna Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Poznaniu zorganizuje w ramach programu edukacyjno-wystawienniczego wystawę połączoną z wykładami na temat „Globalnego wymierania płazów” – wstępny tytuł wystawy, której komisarzem będzie Pan Profesor Leszek Berger.

Wystawa będzie czynna we wrześniu i październiku 2007 roku.

Wydawca: Fundacja Biblioteka Ekologiczna – Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej. 61-715 Poznań, ul. Kościuszki 79, tel.: (0-61) 852 41 39, (061) 852 13 25, fax: (0-61) 852 82 76 e-mail rceebepz@free.ngo.pl. <http://free.ngo.pl/rceebepz/> Redaguje Zespół. Skład i druk: PRODRUK Poznań ul. Błażeja 3, tel. (0-61) 8229-046. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów. Przedruk materiałów lub ich części tylko za zgodą redakcji Wielkopolskiego Biuletynu Ekologicznego. Nakład wydrukowano na papierze ekologicznym. Nakład. 1000 szt.

„KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE - Twoje pieniądze kształtują świat!”

To konsumencka kampania edukacyjna dla ludzi młodych realizowana przez Polską Zieloną Sieć oraz Fundację Bibliotekę Ekologiczną w Poznaniu.

Celem kampanii jest uświadomienie społeczeństwu, że każdy człowiek jest konsumentem i poprzez to co kupuje ma realny wpływ na świat w którym żyje.

Każda nasza złotówka zostawiona w kasie podczas pośpiesznie robionych zakupów może decydować o losie ludzi, zwierząt, przyrody. Może wspierać działalność charytatywną,

lokalny rynek, ekologiczne gospodarstwa rolne, lub też może być wykorzystana na działalność produkcyjną niszczącą środowisko, na okrutne traktowanie zwierząt, łamanie praw człowieka czy nawet na handel bronią.

Częścią programu jest prowadzenie zajęć w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na temat tego jak być odpowiedzialnym konsumentem. Kampania oraz prowadzone zajęcia mają uświadamiać np.: to, że zupełnie możemy przeciwstawić się bezmyślnemu rozdawaniu foliowych torebek w sklepie biorąc na zakupy własną torebkę np. płócienną. Zaopatrując się w **lokalnych sklepach** – oszczędzamy paliwo i wspieramy swych sąsiadów. Kupując jedzenie, warto pytać o **żywność z gospodarstw ekologicznych**. W ten sposób nie tylko chronimy środowisko, ale dajemy zarobić ekologicznym producentom, którzy dzięki temu mogą dalej inwestować w czyste, zdrowe technologie produkcji. Wybierając **produkty Sprawiedliwego Handlu**, wspieramy ubogich producentów z krajów Trzeciego Świata.

Projekt obejmuje 10 województw.

Dla realizacji działań w Województwie Wielkopolskim został powołany

REGIONALNY PUNKT EDUKACYJNO-INFORMACYJNY.

Celem punktu jest udzielanie informacji i porad wszystkim zainteresowanym: młodzieży, nauczycielom, rodzicom oraz mediom.

Każdy będzie też mógł skorzystać z naszej **biblioteczki** i pogłębić swą wiedzę na temat odpowiedzialnej społecznie i środowiskowo konsumpcji.

PUNKT został powołany 12 maja 2007 roku

z okazji ŚWIATOWEGO DNIA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

w siedzibie Fundacji Biblioteka Ekologiczna w Poznaniu, ul. Kościuszki 79
czynny codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach od 10:00 do 15:00

tel. 061/852 41 39

fax: 061/852 82 76

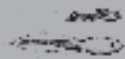
E-mail: rceebepz@free.ngo.pl

Osobą odpowiedzialną za prowadzenie PUNKTU jest:
Dr Jan ŚMIEŁOWSKI (rceebepz@free.ngo.pl)

Więcej informacji: www.ekonsument.pl

Podstawy hodowli żab zielonych czyli jadalnych? Dlaczego powinniśmy hodować żaby zielone?

Żadna hodowla żab jadalnych nie jest w stanie konkurować z ceną żab łowionych w naturze Kathrin Phillips

Wstęp.

Świadomość, że środowisko przyrodnicze na Ziemi jest zagrożone staje się coraz bardziej powszechne. W ostatnich latach obserwujemy bardzo niepokojące zjawisko - na wszystkich kontynentach stwierdzono drastyczny spadek liczebności populacji roślin i zwierząt oraz wymieranie ich licznych gatunków. Już na początku ostatniego stulecia przewidywano (Łukasiewicz 1958), że jeśli stosunek człowieka do przyrody nie ulegnie poprawie to wiek dwudziesty może być początkiem zagłady świata kręgowców, przede wszystkim świata ssaków. Od 1800 r. wyginęły na ziemi setki gatunków dużych ssaków i ptaków oraz dziesiątki gatunków gadów i płazów oraz innych form zwierząt. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że spośród ponad 6000 opisanych do 2006 r. gatunków płazów w ostatnich dwudziestu latach wymarło około 100 gatunków i dalszych 1500 jest zagrożonych. Punktem zwrotnym w ochronie płazów było stwierdzenie wymarcia w latach 1980-tych powszechnie znanej ropuchy złotej (*Bufo perigrinus*) w rezerwacie Monteverde w Kosta Rice w Środkowej Ameryce i żaby gęborodnej (*Reobatrachus silus*) w Australii (Phillips 1994; Sounder 2000). Fakty te omawiano na Pierwszym Międzynarodowym Kongresie Herpetologicznym w Canterbury w Anglii w 1999 r. na którym przedyskutowano m.in. krytyczny stan populacji płazów i gadów na świecie oraz ich ochronę. Zwrócono również uwagę na fakt, że zanikanie płazów jest sygnałem, iż osiągnęliśmy punkt krytyczny w degradacji środowiska, ponieważ płazy należą do tzw. bioindykatorów, czyli gatunków, które wcześniej niż inne zwierzęta reagują wymieraniem na niekorzystne zmiany zachodzące w środowisku.

Płazy, co należy szczególnie podkreślić, są nie tylko najlepszym wskaźnikiem niekorzystnych zmian zachodzących w ekosystemach, lecz jako drapieżniki,

które jeszcze do niedawna występowały w nich bardzo licznie, pełnią ważną funkcję w utrzymywaniu równowagi biologicznej w środowisku i, co jest niezwykle ważne, od jaja aż do postaci dorosłych stanowią bazę pokarmową wielu gatunków zwierząt lądowych i wodnych. Ich wymieranie, jest problemem złożonym. Do najważniejszych czynników które je eliminują w pierwszym rzędzie należą zatrute środowisko i wysychanie zbiorników wodnych w których przebiega rozwój ich larw (Rybacki, Berger 2000; Charnonnet et al. 2002) a w sensie globalnym epidemie, które wybuchły ostatnio w populacjach płazów Australii i Ameryki (Berger Lee i in. 1998) i spowodowały wymieranie ich populacji. A dla żab, spośród których około 50 gatunków jest jadalnych (Neveu 2004a), również ich wyławianie w naturze przez człowieka (Jensen, Camp 2003). Na te zagrożenia musimy zwrócić szczególną uwagę.

Żabie udka

Największymi smakoszami żabich udek, jak pisze Neveu (2005), są Francuzi. Ten kulinarny proceder, który rozpoczął się we Francji już w XVI wieku, rozprzestrzenił się z czasem na inne kraje a we Francji doprowadził do wyniszczenia naturalnych populacji żab zielonych. Fakt ten spowodował, że we Francji w 1977 r. zabroniono połowu żab, które zaczęto sprowadzać z krajów środkowej Europy i Turcji (Phillips 1994). Przykładem tego zjawiska może być Polska w której po wojnie rozpoczęto wyławianie i eksport tych zwierząt. Największą ich ilość, 46 ton, wysłano do Francji w roku 1964. W następnych latach eksport żab systematycznie spadał i zakończył się w roku 1977 wysyłką 760 kg (Głowaciński i in. 1980). Fakt ten został spowodowany brakiem żab w naturze, których populacje zostały zdziesiątkowane. Łowienie żab, jak pisze Mazan (1974), było wtedy bardzo intratnym zajęciem.

Podstawy hodowli żab zielonych czyli jadalnych?

Zjednoczenie Produkcji Leśnej LAS w 1974 r. płaciło 40 zł za kilogram żywych żab, których w ciągu jednej godziny można było złowić 2-3 kg. Cena ta była wysoka, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że będąc docentem zarabiałem wtedy 3000 zł miesięcznie.

Francja, która sprowadza rocznie 3000-4000 ton żab, jest największym importerem żabich udek na świecie (Neveu 2004a). Jej zapotrzebowanie stale wzrasta. W roku 1962 sprowadzono do Francji 63 t mrożonych udek i 275 t żywych żab, w 1978 już 3157 t udek i 792 t żab, a w 1998 aż 4113 t udek i 1005 t żywych żab (Neveu 2004a). Mrożone udka były sprowadzane głównie z dalekiego wschodu (Indie, Indonezja, Bangladesz, Tajwan) a żywe żaby z basenu Morza Śródziemnego (Turcja, Egipt, Albania) i ze środkowej Europy o czym wspomniałem wyżej. Usprawnienie zamrażania żabich udek pozwoliło zwiększyć ich import do Europy w granicach 8000-10000 t/rok (Hardouin 1994) a do Stanów Zjednoczonej Ameryki Pn. około 4000 ton/rok (Philips 1994). O ogromie tego niekorzystnego zjawiska w skali globalnej świadczy fakt, że każdego roku odławiano w naturze 300-500 milionów dorosłych żab (Neveu 2005). Ta rabunkowa gospodarka doprowadziła w tych krajach, głównie w Indiach i Indonezji, do katastrofy ekologicznej i w konsekwencji do zakazu w 1987 r. odławiania żab w naturze (Philips 1994).

Pierwsze hodowle żab

Masowe wylawianie żab jadalnych w naturze rozpoczęło się nie we Francji, jak można się było spodziewać, lecz w USA w Kalifornii w XVIII w. (Philips 1994). W roku 1849 odłowiono w tym stanie około 10 000 żab *Rana aurora draytoni*, w następnych latach liczba złowionych żab systematycznie wzrastała do ponad 100 tys. żab rocznie co doprowadziło prawie do zupełnego ich wyginięcia. Z powodu braku żab w naturze założono w Kalifornii pierwszą na świecie hodowlę żaby *Rana catesbeiana*, której 36 osobników sprowadzono w 1896 r. z Florydy. Do 1930 r. żaba ta rozprzestrzeniła się w całym stanie i doprowadziła do zdziesiątkowania rodzimych

populacji płazów, a przede wszystkim gatunków żab. Z czasem *Rana catesbeiana*, której osobniki osiągają 20 cm długości i 800-1200 g wagi ciała a samice składają 40-50 tys. jaj (Neveu 2004c) stała się powszechnie hodowanym gatunkiem żab jadalnych na świecie. Żabę tę sprowadzono również do kilku krajów Europy (Plótnier 2005) a we Włoszech w okolicy Genui gdzie żaba ta skolonizowała dorzecze rzeki Pad i wyniszczyła, podobnie jak w Kalifornii, rodzimą faunę płazów.

W dawnej literaturze europejskiej spotykamy notatki (Berger et al. 1969), że już w XVIII w. próbowano w niektórych krajach Europy hodować żaby zielone na „żabie udka”. Wyniki były jednak negatywne, ponieważ nie wiadomo, że najpospolitsza żaba wodna *Rana esculenta*, którą brano do hodowli, jest mieszańcem i że jej potomstwo jest nieżywotne, ginie w rozwoju (Berger 1967). Z tego powodu pierwsze efektywne hodowle komercyjne żab zielonych powstały we Francji dopiero pod koniec XX w. (Neveu 1004a).

W Polsce w latach 1976-1977 założono z mojej inicjatywy hodowlę żab zielonych w Zakładzie Doświadczalnym ZPL „Las” w Skolimowie k. Warszawy. Jednak z prowadzenia tej hodowli zrezygnowano, ponieważ wiosenne powodzie zniszczyły wszystkie urządzenia hodowlane.

Nowoczesne hodowle żab

Braki żab w naturze i olbrzymi popyt na żabie udka spowodowały, że cena żab zaczęła gwałtownie rosnąć nie tylko we Francji (Neveu 2004a). W roku 1970 cena kilograma mrożonych udek wynosiła 2,3-2,6 euro a w roku 2002 wzrosła do 3,8-4,5 euro. Podobnie cena żywych żab z 1,2-1,4 euro/kg wzrosła do 5,5-6,0 euro/kg. Warto dodać, że porcja żabich udek w paryskich restauracjach w roku 2006 wynosiła od 7.20-40,00 euro (Dr. Nicolas Pruvost informacja listowna). Ta rosnąca cena żabich udek dała podstawy do zakładania hodowli żab z prawdziwego zdarzenia, ponieważ wcześniej żadna ferma próbująca hodować żaby nie była w stanie konkurować finansowo z ceną żab łowionych w naturze (Philips 1994). Ostatnio

Podstawy hodowli żab zielonych czyli jadalnych?

sytuacja ulegała zasadniczej zmianie. Obecne hodowle żaby *Rana catesbeiana* i gatunków rodzimych osiągają w południowych Chinach 20 kg/m²/rok żywych żab, w Brazylii i Tajlandii nawet 23 kg/m²/rok (Neveu 2004c), natomiast w Europie hodowla żab zielonych ze względów klimatycznych osiąga zaledwie 5-6 kg/m²/rok. Należy zdać sobie sprawę z tego, jak pisze Neveu (2004a), że hodowle żab jadalnych są alternatywą i równocześnie gwarancją ochrony populacji naturalnych na co decydujący wpływ ma obecnie cena mrożonych udek, która w roku 2002 z żab hodowanych w Chinach spadła do 2,1-2,6 euro/kg natomiast żab łowionych w naturze w Indonezji wzrosła do 3,8-4,5 euro/kg.

W punktu widzenia ochrony populacji żab chodzi przede wszystkim o to (Philips 1994) aby ich hodowle były liczne i powstawały jak najszybciej, ponieważ tylko w ten sposób będzie można zapewnić stały dopływ poszukiwanych udek na rynku i równocześnie zabezpieczyć naturalne populacje żab przed wyłowieniem, ponieważ ochrona prawna nie zawsze spełnia oczekiwania przyrodników. Taką rolę zaczynają pełnić powstałe w ostatnich latach liczne hodowle żab, głównie żab gatunków rodzimych w takich krajach jak Brazylia, Filipiny, Tajlandia, Indonezja, Chiny, Bangladesz, Wietnam, Hiszpania, Włochy i Turcja (Chardonnet et al. 2002) a przede wszystkim Francja (Neveu 2004a) oraz Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (Philips 1994).

Zagrożenia dla populacji naturalnych

Hodowle żab jadalnych powinny opierać się wyłącznie na gatunkach rodzimych, ponieważ osobniki gatunków obcych mogą wydostać się z hodowli i doprowadzić do zaburzeń ekologicznych. Takim przykładem jest żaba byk (*Rana catesbeiana*), która należy do największych gatunków żab jadalnych Ameryk Północnej i podobnie jak wszystkie żaby jest drapieżnikiem i pożera wszystko to, co się porusza i da się połknąć. Żaba ta została sprowadzona do wielu krajów i jest hodowana w hodowlach zamkniętych. Po raz pierwszy, jak wspomniałem wyżej,

została sprowadzona z Florydy do Kalifornii w USA i z nie ogrodzonych stawów uciekła i skolonizowała prawie całą Kalifornię doprowadzając do wyniszczenia rodzime gatunki płazów. Taki sam los spotkał faunę płazów dorzecza rzeki Pad gdy żaba ta została sprowadzona do Włoch w 1940 r. (Lanza 1968). Kilka lat temu żaba ta pojawiła się w zbiornikach koło Bordeaux w zach. Francji i jest obawa, że może skolonizować inne tereny (Neveu 1997). Dalsze jej stanowiska znajdują się w Holandii, Belgii, Anglii, Niemczech, Hiszpanii i na Cyprze (Plötner 2005). Nie jest wykluczone, że już w niedalekiej przyszłości będziemy świadkami jej ekspansji i zaniku rodzimej fauny płazów tych krajów.

Żaby zielone zachodniej Palearktyki obejmują liczne gatunki (Tabela 1), które są do siebie bardzo podobne. Gatunki te zamieszkują różne regiony Europy, północnej Afryki i zachodniej Azji (Mapa 1). Wszystkie gatunki bardzo łatwo się krzyżują i wydają w pełni żywotne mieszańce, które najczęściej są sterylne (Berger et al. 1994). Jednak w niektórych krzyżówkach mieszańce są płodne i dlatego w hodowlach powinny być wyłącznie osobniki gatunków rodzimych, które pochodzą z miejscowych populacji i tym samym ich ucieczka z hodowli nie stwarza zagrożenia. Żaby zielone sprowadzane z innych regionów mogą należeć do innych gatunków lub form co może doprowadzić do powstania mieszańców i w konsekwencji do tzw. zabrudzenia genetycznego (Dubois, Morere 1980) co uniemożliwi prowadzenie badań naukowych nad miejscowymi populacjami naturalnymi.

Prof. dr hab. Leszek Berger

O NIESKOŃCZONYM WCIĄŻ OBRAZIE CZYLI O POWSTAWANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

Pisanie o czymś, co pozostaje *in statu nascendi* zawsze jest obciążone pewną dozą ryzyka. Taka niepewność pojawia się także teraz, gdy podejmujemy próbę nakreślenia obrazu dokumentów programowych, które służyć będą wydatkowaniu środków z Funduszy Strukturalnych w latach 2007-2013. Nie wszystko bowiem jeszcze wiadomo, wiele kwestii wciąż nie jest przesądzonych i nadal dużo jest problemów, dla których nie znaleziono odpowiedniego rozwiązania. Spróbujmy jednak opisać to, co wiemy już teraz, chociażby po to, by tworząc plany naszych organizacji na następne lata mieć delikatne rozeznanie, czy część naszych działań będzie można sfinansować z Funduszy Strukturalnych i które projekty programów operacyjnych warto pod tym kątem przejrzeć.

REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE (RPO)

W każdym z szesnastu województw będzie wdrażany odrębny Regionalny Program Operacyjny. Programy te będą finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, środków krajowych i środków prywatnych. Za ich przygotowanie odpowiadają urzędy marszałkowskie i to one wyznaczają, jakie priorytetowe działania będą realizowane przy wsparciu udzielanym w ramach danego RPO. Od razu trzeba jednak zaznaczyć, że przy tworzeniu tych programów władze samorządowe są nieco ograniczone, ponieważ stosować się muszą do wytycznych, opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Wytyczne te zawierają wskazówki odnoszące się nie tylko do tego, jaka powinna być struktura RPO, ale także do tego, jakie obszary muszą być objęte wsparciem i jaki minimalny procent wszystkich środków w ramach programu musi być na nie przeznaczony. Oczywiście samorządy mogą wpisywać w swoje programy także dodatkowe priorytety.

Przeglądając projekty Regionalnych Programów Operacyjnych, widzimy wyraźnie, że są to głównie programy służące wsparciu inwestycji w infrastrukturę. W każdym z RPO znajdziemy zapisy dotyczące inwestycji drogowych, transportowych, związanych z ochroną środowiska czy z infrastrukturą turystyczną, edukacyjną i zdrowotną. Wszystkie RPO zawierają także priorytet służący podniesieniu potencjału gospodarczego regionu i wsparciu przedsiębiorczości. Na pierwszy rzut oka wydawałoby się więc, że miejsce dla organizacji pozarządowych w Regionalnych Programach Operacyjnych jest mocno ograniczone. Są jednak przykłady wskazujące na to, że RPO nie musi być wyłącznie zorientowany na projekty inwestycyjne i wspierające przedsiębiorczość. Tak jest np. w województwie pomorskim, gdzie jednym z działań przewidzianych w RPO są „Lokalne inicjatywy obywatelskie” - np. przedsięwzięcia integrujące mieszkańców wokół projektów opracowanych z ich inicjatywy czy działania mające na celu zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego wsi oraz promocję odrębności kulturowej gminy wiejskiej. Takie zapisy

są jednak wyjątkiem na tle projektów pozostałych RPO i może warto, by organizacje działające w regionach zadbały o to, by „casus pomorski” rozszerzył się na pozostałe województwa. Warto także dopilnować, by w Regionalnych Programach Operacyjnych - tam, gdzie jest to potrzebne - organizacje pozarządowe zostały wymienione na liście potencjalnych beneficjentów.

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO (PO IS)

Głównym celem programu ma być „podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia społeczeństwa, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej”. Jego realizacja będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, z publicznych środków krajowych oraz środków prywatnych. Projekt, przyjęty wstępnie przez Radę Ministrów 1 sierpnia 2006 roku, przewiduje realizację piętnastu priorytetów:

- Gospodarka wodno-ściekowa;
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- Bezpieczeństwo ekologiczne;
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
- Transeuropejskie sieci transportowe TEN-T;
- Transport przyjazny środowisku;
- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
- Infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej;
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku;
- Bezpieczeństwo energetyczne;
- Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia;
- Pomoc techniczna dla wsparcia procesu zarządzania Programem oraz upowszechnienia wiedzy na temat wsparcia ze środków Unii Europejskiej;
- Pomoc techniczna dla wsparcia zdolności instytucjonalnych w instytucjach uczestniczących we wdrażaniu priorytetów współfinansowanych z Funduszu Spójności. W aktualnej wersji projektu organizacje pozarządowe wymienione zostały jako potencjalni projektodawcy jedynie w działaniach realizowanych w ramach tylko dwóch priorytetów - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych oraz Kultura i dziedzictwo kulturowe.

PROGRAM OPERACYJNY INNOWACYJNA GOSPODARKA (PO IG)

Głównym celem programu ma być rozwój polskiej gospodarki poprzez zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw, wzrost konkurencyjności polskiej nauki, zwią-

O NIESKOŃCZONYM WCIĄŻ OBRAZIE CZYLI O POWSTAWIANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

szenie roli nauki w rozwoju gospodarczym, zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym oraz tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy. Realizacja programu będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków budżetu państwa i środków prywatnych. Projekt PO IG, zatwierdzony wstępnie przez Radę Ministrów 1 sierpnia 2006 roku, zapowiada, że wsparcie będzie dostarczane w ramach następujących priorytetów:

- Badania i rozwój nowoczesnych technologii;
- Infrastruktura sfery B + R;
- Kapitał dla innowacji;
- Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia;
- Dyfuzja innowacji;
- Polska gospodarka na rynku międzynarodowym;
- Informatyzacja administracji na rzecz przedsiębiorstw.

PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ (PO RPW)

Głównym celem programu jest tworzenie warunków dla dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego Polski wschodniej, czyli województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Program będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i ze środków krajowych (z budżetu państwa i z budżetów jednostek samorządu terytorialnego). W projekcie programu przewidziano realizację czterech priorytetów:

- Priorytet I: Nowoczesna gospodarka, w ramach którego wyodrębniono cztery działania: infrastruktura uczelni wyższych, infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, wspieranie innowacji oraz promocja i współpraca;
- Priorytet II: Wojewódzkie ośrodki wzrostu – realizowany poprzez dwa działania: system miejskiego transportu zbiorowego oraz infrastrukturę turystyki kongresowej i targowej;
- Priorytet III: Infrastruktura drogowa i przejść granicznych;
- Priorytet IV: Pomoc techniczna.

Projekt PO RPW nie przewiduje „miękkich” działań o charakterze społecznym, a przewidziane inwestycje w infrastrukturę społeczną w znikomym stopniu pokrywają się z obszarami działania organizacji pozarządowych. Takie są obecne propozycje zapisów, mimo że, jak już wspomniano, celem programu ma być tworzenie warunków także dla rozwoju społecznego. Wydaje się więc, że organizacje pozarządowe działające w obszarach, które będą objęte programem, powinny ze szczególną uwagą śledzić prace nad tym dokumentem oraz zgłaszać uwagi do jego zapisów.

PROGRAMY OPERACYJNE EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ

Celem łącznie dziesięciu programów będzie wspieranie współpracy wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym. Projekt Narodowej Strategii Spójności

zakłada, że Polska będzie współrealizowała następujące programy:

1. program współpracy transgranicznej:
 - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii);
 - Polska - Republika Czeska;
 - Polska - Słowacja;
 - Polska - Litwa;
 - Polska - Szwecja - Dania (Południowy Bałtyk);
2. program współpracy transnarodowej:
 - Obszar Europy Środkowo-Wschodniej;
 - Region Morza Bałtyckiego;
3. program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium Unii Europejskiej.

Ponadto, na granicach zewnętrznych UE współpraca trans-graniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Planuje się, że w ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Część z projektów tych programów została już przygotowana i upubliczniona, jednak wiele wciąż jest na etapie wstępnego opracowywania.

PROGRAM OPERACYJNY POMOC TECHNICZNA (PO PT)

Celem programu ma być „wsparcie procesów oraz instytucji wchodzących w system realizacji Narodowej Strategii Spójności, których wsparcie na poziomie poszczególnych programów operacyjnych albo nie może być realizowane, albo jego realizacja byłaby niezasadna”. Środki na realizację tego programu pochodzić będą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i ze środków krajowych. W projekcie programu wyodrębnione zostały dwa priorytety: Sprawna realizacja Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia oraz Komunikacja i promocja.

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI (PO KL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki będzie niewątpliwie najbardziej istotny z punktu widzenia organizacji pozarządowych. Służyć będzie wydatkowaniu wszystkich pieniędzy z Europejskiego Funduszu Społecznego przyznanych Polsce na lata 2007-2013. Dlatego też jego zawartości przyjrzymy się nieco dokładniej.

Według projektu przyjętego wstępnie przez Radę Ministrów 31 maja 2006 roku, celem programu będzie „umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa”. Część z priorytetów przewidzianych w ramach PO KL wdrażana będzie na poziomie

O NIESKOŃCZONYM WCIĄŻ OBRAZIE CZYLI O POWSTAWANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

ogólnopolskim (komponent ogólnopolski), część natomiast na szczeblu regionalnym (komponent regionalny).

Zapisy Programu, który po konsultacjach społecznych i po przyjęciu przez Radę Ministrów zostanie przesłany do Komisji Europejskiej, są stosunkowo ogólne. Konkrety znajdują się bowiem w odrębnym dokumencie - „Szczegółowym opisie Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki”, czyli tzw. załączniku. To w nim znajdziemy informacje dotyczące poszczególnych działań, czyli instrumentów o odrębnym przeznaczeniu i zasadach realizacji, służących wdrażaniu priorytetów wyszczególnionych w programie operacyjnym. Ponadto, to w załączniku wymienione będą typy projektów, grupy docelowe, które mogą być objęte wsparciem oraz potencjalni projektodawcy, a także określone zostaną kryteria wyboru projektu.

Z dotychczas znanych projektów dokumentów wynika, że na poziomie ogólnopolskim wdrażane będą następujące priorytety:

I. Zatrudnienie i integracja społeczna

Ogólnym celem tego priorytetu ma być podniesienie potencjału instytucji działających w obszarze rynku pracy, integracji i polityki społecznej. Prawdopodobnie, w ramach priorytetu pierwszego wyodrębnione zostaną trzy działania:

- Wsparcie systemowe instytucji rynku pracy;
- Wsparcie systemowe instytucji, działających w obszarze pomocy i integracji społecznej;
- Ogólnopolski program integracji i aktywizacji zawodowej.

Instytucją pośredniczącą w ramach priorytetu I ma być Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw

Zgodnie z projektem PO KL, celem tego priorytetu ma być podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez zwiększenie inwestycji w rozwój osób w nich zatrudnionych oraz poprawę jakości i dostępności usług szkoleniowo-doradczych, które wspomagają rozwój przedsiębiorczości. W świetle obecnych wersji dokumentów cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację dwóch działań:

- Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki;
- Wsparcie dla systemu adaptacyjności kadr. Instytucją pośredniczącą w ramach priorytetu II ma być Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

III. Wysoka jakość edukacji

Celem priorytetu ma być podniesienie jakości i efektywności kształcenia i szkolenia. W ramach tego priorytetu planuje się realizację siedmiu działań:

- Wysoka jakość kształcenia w systemie oświaty;
- Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych;
- Opracowanie i wdrożenie krajowego systemu kwalifikacji;
- Rozwój systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego;

• Efektywny system kształcenia i doskonalenia kadr oświaty;

• Kształcenie na poziomie wyższym - wysoka jakość i dostosowanie do potrzeb gospodarki;

• Podniesienie kompetencji kadr badawczych i wzmocnienie roli nauki w edukacji.

Instytucją pośredniczącą w ramach priorytetu III ma być Ministerstwo Edukacji Narodowej.

IV. Dobre państwo

Priorytet ten ma na celu wzmocnienie zdolności polskiej administracji do wypełnienia swoich funkcji w nowoczesny i partnerski sposób. Jednak wydaje się, że powyższe sformułowanie celu nie oddaje w pełni tego, co będzie realizowane w ramach pięciu działań przewidzianych w priorytecie IV. Należą do nich: ..

- Wzmocnienie potencjału administracji rządowej;
- Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej;
- Wysoka jakość usług świadczonych przez wymiar sprawiedliwości;

• Rozwój potencjału trzeciego sektora;

• Państwo partnerskie.

Nasz niepokój budzi jednak fakt, że - jak wynika z dotychczas udostępnionych informacji - na dwa ostatnie działania przeznaczone zostanie jedynie 20% całości środków przypisanych na cały priorytet IV.

Instytucjami pośredniczącymi w ramach tego priorytetu mają być: Ministerstwo Administracji i Spraw Wewnętrznych dla trzech pierwszych działań oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dla dwóch ostatnich.

V. Profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa

Celem tego priorytetu ma być „podniesienie potencjału zdrowia zasobów ludzkich poprzez ograniczenie ogólnej choro-bowości pracowników, zapobieganie chorobom zawodowym i optymalizacja zarządzania zasobami kadrowymi systemu służby zdrowia”. Planuje się, że cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację trzech działań:

• Wzmocnienie potencjału zdrowia poprzez profilaktykę, promocję zdrowia i edukację zdrowotną osób w wieku produkcyjnym;

• Poprawę stanu zdrowia pracowników związaną z ograniczeniem występowania chorób zawodowych oraz stosowaniem rehabilitacji zawodowej w tych chorobach;

• Doskonalenie zawodowe kadr medycznych służące wzrostowi ich konkurencyjności oraz podniesienie jakości zarządzania w ochronie zdrowia.

Instytucją pośredniczącą w tym priorytecie ma być Ministerstwo Zdrowia.

We wszystkich priorytetach wdrażanych na poziomie regionalnym instytucjami pośredniczącymi będą samorządy wojewódzkie. Ten komponent regionalny tworzą następujące priorytety:

O NIESKOŃCZONYM WCIĄŻ OBRAZIE CZYLI O POWSTAWANIU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej

Celem tego priorytetu jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia wszystkim osobom doświadczającym różnego rodzaju dyskryminacji na rynku pracy. W ramach priorytetu VI wyodrębniono cztery działania:

- Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie;
- Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- Równość szans dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej;
- Budowa otoczenia sprzyjającego aktywności zawodowej w regionie.

VII. Regionalne kadry gospodarki

Jest to priorytet nakierowany na wzmocnienie przedsiębiorstw i podniesienie kompetencji pracowników w nich zatrudnionych. Jego realizacja ma nastąpić za pomocą dwóch działań:

- Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie;
- Transfer wiedzy.

VIII. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

W projekcie PO KL cel priorytetu został określony jako „zwiększenie szans edukacyjnych i zwiększenie potencjału zasobów ludzkich na wszystkich poziomach kształcenia”. Jego osiągnięcie ma być możliwe dzięki realizacji pięciu wyodrębnionych działań:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych;
- Budowa potencjału innowacyjnego i rozwojowego szkół;
- Rozwój regionalnych ośrodków akademickich;
- Upowszechnienie kształcenia ustawicznego;
- Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty.

IX. Aktywizacja obszarów wiejskich

W świetle dotychczasowych propozycji zapisów celem tego priorytetu ma być „zmniejszenie dysproporcji w zakresie rozwoju zasobów ludzkich pomiędzy wsią a miastem”. Nie są znane oczywiście szczegóły dotyczące sposobu wdrażania tego priorytetu, jednak jest bardzo prawdopodobne, że umożliwi on realizację małych projektów (o budżecie do 15 tys. zł), których celem będzie m.in. pobudzenie świadomości środowisk lokalnych czy wsparcie działalności oddolnych inicjatyw lokalnych.

X. Pomoc techniczna

Celem tego priorytetu, który wspomagać ma realizację wszystkich wymienionych wyżej dziewięciu priorytetów, ma być zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania i promocji Europejskiego Funduszu Społecznego. Wszystko wskazuje na to, że tak, jak ma to miejsce obecnie, projektodawcami w ramach tego priorytetu będą mogły być tylko instytucje publiczne.

Pamiętając wciąż, że poruszamy się po grząskim gruncie projektów i szkiców, warto podkreślić, że poza samymi zapisami dotyczącymi tego, jakie działania będą mogły być wspierane w ramach programów operacyjnych i jakie typy projektów będą mogły być realizowane, kluczowe znaczenie ma opracowanie systemu wdrażania poszczególnych programów. Szczegóły dotyczące tego systemu będą rzutowały m.in. na wydatkowanie środków strukturalnych i na ich realną dostępność dla organizacji pozarządowych. Dlatego tak ważne są zagadnienia związane z wyborem instytucji wdrażających. W samym tylko Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki będzie ich co najmniej kilkadziesiąt. Kluczową sprawą jest także określenie, które działania będą realizowane w trybie systemowym (np. przez wszystkie powiatowe urzędy pracy czy ośrodki pomocy społecznej w Polsce), które w trybie konkursów zamkniętych, a które przy otwartym naborze wniosków. Jak wynika z lektury załącznika do PO KL niewąlgicnie będzie także określenie, które typy projektów w ramach poszczególnych działań będą mogły być realizowane przy zastosowaniu konkursów otwartych, i wreszcie: ile środków będzie przeznaczonych na te konkursy.

Z uwagą należy także przyglądać się, w jaki sposób tworzone są listy potencjalnych beneficjentów i jakich sformułowań używa się przy wpisywaniu na nie organizacji pozarządowych. Okazać się bowiem może, że użycie sformułowania „organizacje pozarządowe działające non profit”, jak chociażby w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w interpretacji poszczególnych instytucji wdrażających oznaczać będzie uniemożliwienie aplikowania organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność gospodarczą. Lepiej chyba już teraz wykazać się pewną dozą zapobiegliwości i nie zdawać się w przyszłości na bardziej lub mniej korzystne interpretacje poszczególnych urzędów.

Są to jedynie przykłady, ale tego rodzaju problemów jest o wiele więcej. By je wszystkie przewidzieć, by je wyłapać, potrzebne jest zaangażowanie wielu instytucji, w tym także organizacji pozarządowych - zwłaszcza tych, które mają zamiar przy pomocy programów operacyjnych sięgać po pieniądze unijne w latach 2007-2013.

Jak widać, obraz, który wyłania się po przejrzeniu projektów programów operacyjnych i dostępnych ich uszczegółowień jest wciąż bardzo niepełny. Kontury już są, ale nadal jest czas by przyjrzeć się konkretnym, by przewidzieć skutki niefortunnych zapisów, by ostrzec przed pomijaniem istotnych kwestii, by protestować przeciwko nieodpowiedniemu podziałowi środków. Ale także, żeby zadbać o to, by ostateczny kształt dokumentów umożliwiał organizacjom pozarządowym wykorzystanie środków z Funduszy Strukturalnych w ich działalności i ułatwiał sięganie po nie. To tak jak z obrazem: by jego ostateczna wersja nie podobała się tylko malarzowi, ale by znajdowała uznanie także osób na niego patrzących...

Zofia Komorowska
Przedruk eulotka 18

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Współpraca międzynarodowa Polski w zakresie ochrony środowiska w latach 2002-2010 będzie determinowana w dużej mierze przez wypełnianie zobowiązań podjętych w czasie negocjacji akcesyjnych z Unią Europejską. Współpraca dwustronna z państwami członkowskimi Unii Europejskiej będzie ukierunkowana na przyswajanie doświadczeń w wykorzystywaniu funduszy strukturalnych i regionalnych, sukcesowaniu najlepszych dostępnych technik, wspólnym realizowaniu zobowiązań (joint implementation) handlu emisjami i ekokonwersji.

Priorytetowo należy również traktować współpracę dwustronną w dziedzinie ochrony środowiska z naszymi obecnymi lub potencjalnymi strategicznymi partnerami we współpracy gospodarczej. Dotyczy to przede wszystkim Ukrainy, a także innych krajów Wspólnoty Niepodległych Państw. Konieczne jest opracowanie i wdrożenie strategii współpracy z tymi państwami, z uwzględnieniem współpracy technicznej i aktywizacji eksportu usług i urządzeń ochrony środowiska.

Współpraca międzynarodowa na forum globalnym i regionalnym będzie się koncentrować na pełnej i konsekwentnej realizacji zobowiązań podjętych przy podpisywaniu i ratyfikacji międzynarodowych konwencji ekologicznych i protokołów do nich. Będzie stosowana generalna zasada, że Polska powinna się stać stroną wszystkich tych porozumień międzynarodowych, których stroną jest Unia Europejska.

We współpracy międzynarodowej szczególne znaczenie należy przypisać **zapobieganiu zmianom klimatu**. Polska nie jest wprawdzie najbardziej liczącym się źródłem emisji tzw. gazów szklarniowych jednak w porównaniu odpowiedzą nałożą za środowisko globalne uszczelnimy aktywnie w tych działaniach, będąc stroną Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu od 1994 r. a od 2002 roku stroną Protokołu do tej Konwencji, znanego jako Protokół z Kioto II. Ochrona klimatu uzyskała tuż najwyższy priorytet w strategii zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej do 2010 r.

Polska wypełniła podjęte zobowiązanie stabilizacji emisji gazów cieplarnianych do końca XX wieku, nałożone przez Ramową Konwencję. Zarówno obserwowany spadek emisji gazów cieplarnianych w Polsce od roku bazowego tj. od roku 1988, jak i scenariusze przyszłych zmian wskazują, że także zobowiązanie do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 66% w latach 2008-2012, przyjęte w ramach Protokołu z Kioto, zostanie wypełnione z nadwyżką. Konieczne jest jednak podejmowanie kolejnych przedsięwzięć mających zapewnić pełną realizację w przyszłości przyjętych przez Polskę zobowiązań. Dla maksymalnego wykorzystania dobrej pozycji wyjściowej Polski konieczne jest sporządzenie strategii handlu emisjami CO₂ i SO₂ z partnerami zagranicznymi i podjęcie rozmów w celu jej wdrożenia.

CELE I ZADANIA SZCZEGÓŁOWE

Polityka... oprócz identyfikacji obszarów problematycznych i wytyczenia ogólnych kierunków działań określa również szereg konkretnych zadań w sferze prawnej, organizacyjno-instytucjonalnej, finansowej i technicznej niezbędnych dla osiągnięcia zdefiniowanych celów operacyjnych i strategicznych. Zadania te dotyczą przede wszystkim wszystkich dziedzin funkcjonowania Państwa w szeroko pojętej ochronie środowiska, a ich szczegółowe cytowanie wykraczałoby poza założenia niniejszego dokumentu. Dlatego też poniżej przywołano jedynie kluczowe kwestie w celu prezentacji pól i zagadnień do których Polityka... się odnosi. A cytowane zadania są szczegółowymi intencjami powinno sięgnąć do tekstu źródłowego dostępnego m.in. na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska www.mos.gov.pl

W zakresie **ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody** Polityka... przyjmuje jako priorytet konieczność realizacji zobowiązań płynących z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, które obejmują m.in. konieczność naszego współdziałania w osiągnięciu znacznego wzrostu lesistości Europy (w Polsce 30% do roku 2020), tworzeniu europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej dotychczas ok. 15% powierzchni państw członkowskich Unii Europejskiej. Polska również realizuje już odpowiedni program: **ochronie terenów wodno-błotnych oraz zapewnieniu poprawy jakości wód powierzchniowych** (pływających, stojących i morskich). Realizacji tych zadań służyć będzie przyjęcia strategii ochrony różnorodności biologicznej, ochrony georóżnorodności, ochrony zasobów wodnych oraz ochrony przyrody, które powinny odegrać istotną rolę w regionalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego, szczególnie na etapie sprządzania węzłów lokalnych strategii rozwoju oraz planów przestrzennego zagospodarowania.

Do najpilniejszych zadań do wykonania w latach 2003-2006 należy **utworzenie w Polsce Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000**. Należy poprzedzić je waloryzacją przyrodniczą obszarów już objętych ochroną prawną, jak też centrycznych obszarów przyrodniczych dotychczas nie objętych żadną formą ochrony, a spełniających kryteria sieci NATURA 2000. Działaniami tym towarzyszyć powinno wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej oraz wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności realizacji w tym zakresie polityki ekologicznej państwa. Konieczne jest również przyjmowanie programów mikro-środowiskowych oraz szerokie promowanie i uwzględnianie w codziennej działalności Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Podstawowym celem w zakresie **ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów** jest zwiększanie lesistości kraju głównie przez zalesienia na gruntach nieprzeznaczonych dla rolnictwa oraz przez optymalizację struktury lasów w krajobrazie, czemu służyć będzie uporządkowanie ewidencji gruntów, ujęcie granicy polno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzeni

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

negu oraz opracowanie i realizacja powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych młniczo, wraz z ewentualną, niezbędną nowelizacją przepisów prawnych. Dla zwiększenia odporności lasów konieczne jest jednocześnie powiększanie różnorodności biologicznej poprzez wzbogacenie składu gatunkowego oraz przebudowę monokultur, a także rehabilitację obszarów leśnych, w tym zwłaszcza porolizowanych na terenach leśnych obszarów wodno-lętnych. Zbiorowiska leśne o charakterze naturalnym lub półnaturalnym, powinny być chronione m.in. w celu zapewnienia ochrony leśnych zasobów genowych oraz utrzymania wielofunkcyjności lasów i wzmocnienia ich korzystnego oddziaływania na środowisko (poprawa funkcji wentylacyjnej, klimatocwornej i glebochronnej).

Do najważniejszych celów polityki ekologicznej państwa w dziedzinie **ochrony gleb** można zaliczyć opracowanie i wdrożenie mechanizmów sorczyjących ponownemu włączeniu terenów zdegradowanych do obiegu gospodarczego, w tym również systemu przywracania walorów użytkowych terenom przemysłowym oraz wprowadzanie w rolnictwie sposobów produkcji zgodnych z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Podstawowym celem w dziedzinie **ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych** jest zmniejszenie, a w praktyce racjonalizacja bieżącego zapotrzebowania na kopalinę i wodę. Dla realizacji tak sformułowanego celu konieczne jest zagospodarowywanie kopalin uwalnianych, wielokierunkowe wykorzystanie kopalin głównych, a przede wszystkim poszukiwanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalin oraz zmniejszanie wskaźników zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji i jednosc PKB. Konieczne jest również zwiększenie skuteczności ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych, zwłaszcza głównych złóż tych wód, przed ich ilościową i jakościową degradacją. Służyć temu powinno ulepszenie i skuteczne egzekwowanie zasad postępowania w tym zakresie wynikających z obowiązujących przepisów oraz ich dostosowanie do warunków gospodarki rynkowej.

Działania w zakresie **wykorzystania biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie** muszą być realizowane w sposób zapewniający pełne bezpieczeństwo biologiczne, przy jednoczesnym podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego oraz rozwijaniu współpracy międzynarodowej w tym zakresie, w tym celu niezbędne będzie m.in. umocnienie i racjonalizacja pol-

skiego systemu bezpieczeństwa biologicznego oraz włączenia go do systemu bezpieczeństwa biologicznego Unii Europejskiej, a także rozbudowa i wdrożenie sprawnego systemu nadzoru i kontroli GMO w tym laboratoriów referencyjnych zdolnych do wykrywania GMO wprowadzanych na rynek krajowy.

W celu **ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki**, wobec coraz mniejszej dostępności oraz rosnących kosztów pozyskiwania surowców, wody i energii niezbędny jest przede wszystkim, nie tylko ze względów ekologicznych, ale także gospodarczych i społecznych, wzrost efektywności ich wykorzystania, tj. zmniejszenie ich jednostkowego zużycia bez pogarszania standardu żywnościowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki, przyjmując zasadę dążenia do ich dalszej poprawy. Działania takie są niezbędne również z punktu widzenia zasady zrównoważonego rozwoju, która przy eksploatacji zasobów, a zwłaszcza zasobów nieodnawialnych nakazuje również brać pod uwagę interes i potrzeby nadchodzących generacji. Służyć temu powinno szerokie stosowanie instrumentów ekonomicznych stymulujących zachowania użytkowników indywidualnych oraz jednostek gospodarczych, a także wdrażanie tzw. najlepszych dostępnych technik (BAT) zasad czystszej produkcji oraz promowanie produktów i usług powodujących jak najmniejsze skutki środowiskowe i zapewniających zmniejszenie energochłonności poprzez stosowanie energooszczędnych technologii, racjonalizację przewozów oraz wydłużanie cyklu życia produktów, oraz materiałochłonności poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz odzysk zużytych materiałów i odpadowej energii. Do 2010 r. działania te powinny przynieść zmniejszenie jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych, w stosunku do 1990 r., o 50%, surowców ze źródeł pierwotnych – o 40% oraz energii (w przeliczeniu na olej ekwiwalentny) – o 62% (tj. do 0,6 tony na 1 tys. EURO PKB).

Cele Juściowe dla **energetyki odnawialnej** w Polsce zostały wyznaczone w „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”²¹. Aby je osiągnąć, konieczne jest zwiększenie (potrojenie) do 2010 roku produkcji energii z odnawialnych zasobów energetycznych w stosunku do stanu z roku 1999 (w ciągu 10 lat przyrost o ponad 235 Tj). Polityka... zakłada, że dominujący udział w przyszłości produkcji energii ze źródeł odnawialnych będzie miało energetyczne wykorzystanie biomasy (szczególnie systemy ciepłownicze i elektrociepłownie na drewno i odpady drzewne oraz biogaz), a największą względną dynamikę wzrostu w perspektywie średniookresowej wykazywać będzie energetyka wiatrowa, słoneczna i geotermia na

Długofalowym celem w zakresie **gospodarowania wodami śródlądowymi i morskimi**, jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Zgodnie z zapisami Polityki... służyć temu będzie kontynuacja działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, dalsze ograniczanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe, kontynuacja budowy zbiorników retencyjnych

21 „Strategia...” wyznacza cel ilościowy energii w postaci 235 Tdaj, energii odcinającej, w bilansie energii i energii pierwotnej: krajowa PKB 2010.

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

oraz efektywna ochrona przed powodziami. Wody powierzchniowe, pozostając w ukształtowanych przez przyrodę akwenuach, powinny być przydatne do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpiowatych, spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Osiągnięcie tego celu w krótkim czasie nie wydaje się możliwe. Polityka... przyjmuje w tym zakresie horyzont roku 2015 r., zakładając, że w tym terminie zapewnimy 75% poziom usuwania tlenków w dorzeczu Odry i Wisły, a do 2008 r. wstrzymamy odprowadzanie do Bałtyku substancji niebezpiecznych²⁴ oraz istnieć ograniczymy zużycie pozostałych substancji. Ważnym będzie m.in. modernizacja, rozbudowa i budowa komunalnych i miejskich ścieżników z podwyższonym usuwaniem tlenków w większych aglomeracjach, a także ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych i rozproszonych (mieszonych), przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych. Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych wymaga rozwiązania problemu sanitacji wsi, a także dostosowania do wymogów ochrony wód zabiegów agrotechnicznych, zgodnie z polskim „Kodeksem dobrej praktyki rolniczej”.

Do pilnych zadań należy udoskonalenie systemu monitoringu jakości wody do picia, w celu uzyskania możliwie pełnych danych o potencjalnych zagrożeniach zdrowotnych występujących w wodzie.

Rozwiązywanie problemów w dziedzinie jakości wód powinno być prowadzone w układach zlewniowych, gdyż tylko taki sposób działania prowadzi do szybkiego osiągnięcia efektu ekologicznego.

Podstawowym narzędziem realizacji polityki ekologicznej państwa w relacji środowisko a zdrowie człowieka będą zdrowotne kryteria jakości środowiska. Szczególna uwaga powinna być zwracana na ocenę obciążenia w czasie skutków narażenia na oddziaływanie negatywnych czynników środowiskowych, takich jak nowotwory, wady wrodzone i rozwojowe u dzieci, choroby o podłożu immunologicznym. Zachodzi również potrzeba większej koncentracji polityki ekologicznej na prowadzeniu

środowiskowych zagrożeń zdrowia oraz doskonalenia i zwiększenia efektywności uwzględniania kryteriów ochrony zdrowia w procedurach oceny uciążliwości na środowisko nowych technologii oraz inwestycji przemysłowych i usługowych.

W odniesieniu do chemikaliów, Polityka... wytycza dwa zasadnicze kierunki działań – dla substancji chemicznych już produkowanych i stosowanych oraz w stosunku do nowych substancji i preparatów. W pierwszym przypadku działania winny się skupiać na identyfikacji potencjalnych zagrożeń zdrowia i ustaleniu niezbędnych środków prewencji ryzyka zdrowotnego i kontrol, narażenia. W odniesieniu do nowych substancji i preparatów chemicznych należy w pełni egzekwować ustalenia zawarte w ustawie z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. Nr 11 poz.84 z późn.) w szczególności w zakresie notyfikacji nowych substancji i preparatów chemicznych.

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego jest utrzymanie tendencji do poprawy jakości i dalsze ograniczanie ryzyka zdrowotnego wynikającego z narażenia na występujące w powietrzu czynniki szkodliwe dla zdrowia, szczególnie takie jak ozon, pył zawieszony i węglowodory wielopierścieniowe. Służyć temu będzie system bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń objętych obowiązkiem sprawozdawczym i obowiązkiem redukcji łącznie 37 wskaźników, wprowadzenie krajowych pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń, systemu handlu emisjami oraz systemu preferencji w postaci np. „zielonych certyfikatów” i „zielonych podatków”. Dla obszarów, na których stwierdza się przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu opracowane zostaną programy ochrony powietrza (programy działań na prawachy), którymi wliczanie zagwarantuje trwale obniżenie poziomów stężeń co najmniej do poziomów dopuszczalnych.

²⁴ Polityka... przewiduje, że do 2015 r. zostanie ograniczony do 75% poziom usuwania tlenków w dorzeczu Odry i Wisły, a do 2008 r. wstrzymamy odprowadzanie do Bałtyku substancji niebezpiecznych. W tym celu należy zrealizować programy ochrony powietrza (programy działań na prawachy), którymi wliczanie zagwarantuje trwale obniżenie poziomów stężeń co najmniej do poziomów dopuszczalnych.

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

W zakresie **gospodarki odpadami** priorytetem będą działania, które w najbliższym okresie zmniejszą, a w dalszej perspektywie wyeliminują zagrożenia zdrowotne stwarzane przez składowiska odpadów przemysłowych, które wcześniej zostały uznane za stanowiące zagrożenie ekologiczne. Dotyczy to w pierwszym rzędzie składowisk, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia ludzi zidentyfikowane w ramach planowanych badań i przeglądów, jednocześnie konieczne będzie zmniejszenie strumieni powstających odpadów m.in. poprzez zwiększenie poziomu odzysku, w tym recykling odpadów przemysłowych, odpowiednią politykę produktową i system opłat za korzystanie ze środowiska, stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającej wzrost odzysku zmniejszającego ich masę uiszczającą przez składowanie co najmniej o 30% do 2006 roku i o 75% do roku 2010.

W odniesieniu do odpadów, których powstawania nie można uniknąć priorytetem będzie zbudowanie - w perspektywie 2010 r. - krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

W odniesieniu do **poważnych awarii przemysłowych** polityka... zakłada opracowanie ocen ryzyka dla wszystkich obiektów, objętych wymogami dyrektywy „Seveso II” (ok. 1000 obiektów na terytorium kraju), oraz spójralizację zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich obszarów administracyjnych, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku. Planowane jest również wprowadzenie systemu ubezpieczeń ekologicznych dla tych rodzajów obiektów i działań niebezpiecznych, dla których ewentualna sytuacja awaryjna może uznać konieczność szybkiego sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych.

W dziedzinie **ochrony przed hałasem** celem polityki ekologicznej jest systematyczne zmniejszanie liczby ludzi regularnie narażonych na jego przewlekłe oddziaływanie. Jednocześnie należy podejmować działania w celu nie dopuszczania do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna, z wykorzystaniem w szczególności metod pianistycznych, w ramach tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prowadzenia polityki lokalizacyjnej, etc.

Polityka... wskazuje, bierąc pod uwagę, że zagadnienie **ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym**, zwłaszcza w zakresie wysokich częstotliwości, jest w naszym kraju stosunkowo nowe, że priorytet w tym zakresie stanowi opracowanie i wydanie przepisów wykonawczych i wytycznych, zapobiegających wdrożeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego, a także stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnienie im środków technicznych. W latach 2003-2006 przewiduje się realizację programu zakupów aparatury i wyposażenia dla re-

ferencyjnego laboratorium do pomiaru pól elektromagnetycznych w środowisku oraz opracowanie projektu bazy danych o polach elektromagnetycznych w środowisku i rozszerzenie zakresu państwowego monitoringu środowiska.

Przedwdziałanie zmianom klimatycznym uzyskało w ostatnim 20-leciu wysoką międzynarodową rangę, w związku z czym w Polityce... poświęcono temu zagadnieniu osobny rozdział. Rykujące się zagrożenia wydają się na tyle poważne – niezależnie od kontrowersji, jakie w środowisku naukowym wzbudzą wyniki pewnych badań i obserwacji – że społeczność międzynarodowa podjęła znaczące wysiłki na rzecz ograniczenia emisji tzw. gazów szklarniowych. Priorytetowym skutkiem ekonomicznym tych działań jest zdecydowana poprawa efektywności energetycznej najbardziej rozwiniętych gospodarek świata. Naszym celem jest włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej, na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększenia zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych. Konieczne jest również stworzenie warunków do udziału polskich przedsiębiorstw w handlu emisjami i wdrożenie tego mechanizmu, a także mechanizmu dobrowolnych porozumień z przedsiębiorstwami w celu osiągnięcia przyjętych poziomów redukcji emisji.

OCENA REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

Przy opracowywaniu dokumentów planistyczno-strategicznych, takich jak *Polityka Ekologiczna Państwa* dobra praktyką stanowi wprowadzenie do jego treści zaleceń, wraz ze wskazaniem adekwatnych metod, procedur i wskaźni-

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

ków, dotyczących monitorowania realizacji przyjętych celów i zadań. Zagadnieniu temu poświęcony został rozdział 6 *Polityki...*, który określa cele i zadania systemu monitoringu i obiegu informacji o stanie środowiska.

Głównym celem średniookresowym zarysowanym przez *Politykę...* jest pełna harmonizacja procedur i zakresu działań w tej dziedzinie z zaleceniami OECD, wymogami Unii Europejskiej oraz zobowiązaniami wobec konwencji międzynarodowych, czemu ma służyć powołanie odpowiednich struktur organizacyjnych i wdrożenie systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, gromadzących informacje niezbędne dla potwierdzenia spełniania przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych. W szczególności przewiduje się konieczność wdrożenia systemu rejestracji substancji niebezpiecznych, wzmocnienie i rozwój działalności Krajowego Centrum BAT, utworzenie krajowego punktu kontaktowego do spraw wdrażania programu Unii Europejskiej Nat. w 2000, wdrożenie systemu informacyjnego RTRP, ruwanie i transfer zanieczyszczeń, wdrożenie systemu informatycznego SIARS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II).

Konieczne jest jednocześnie wzmocnienie działalności służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym, a po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Europejskiej Agencji Środowiska - rozszerzenie regularnej współpracy z Agencją na zasadach odnoszących się do jej członków.

Polityka... określa również wskaźniki skuteczności polityk oraz zasady sporządzania ocen i raportów w tym zakresie, przewidując m.in. modyfikację systemu statystyki publicznej i państwowego monitoringu środowiska, aby możliwe było doszycanie:

- oceny skuteczności realizacji polityk ekologicznej państwa w przewidzianych w ustawie 4-letnich okresach;
- oceny co 2 lata realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa;
- oceny realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

Do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej państwa należy zaliczyć:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie, glebie), a faktycznie uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym);
- ilość zużywaną energię, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych lub wartością sprzedaną);

- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itp.); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej państwa w dwóch przekrojach: terytorialnym i branżowym (do zakładu właściwej).

Przez głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa z mianowicie:

a) wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli;
- zużycie energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz wielkość całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- tempo przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materiałowych;
- coroczny zmiany netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;

b) wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmiany ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych i morskich, a także zmiany jakości wód płynących i stojących, wód podziemnych oraz wody do picia w odniesieniu do wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- zmiany emisji zanieczyszczeń powietrza zwłaszcza metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych;
- zmiany poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w miastach oraz hałasu względem tras komunikacyjnych;
- zmiany ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, zakres ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- zmiany stopnia degradacji gleb oraz powierzchni obszarów zagospodarowanych, w tym: likwidację starych składowisk odpadów, skalę przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych do stanu równowagi ekologicznej,

Polityka ekologiczna Państwa - synteza

- ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- zmiany lesistości kraju, skala renaturalizacji obszarów leśnych oraz zmiany zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także poziom różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i zmiany stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby;
- zmiany w obrębie gatunków roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, w tym także pomysły reintrodukcje gatunków;
- ograniczanie negatywnej ingerencji w krajobraz oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu, zharmonizowanego z otaczającą przyrodą;

c) wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

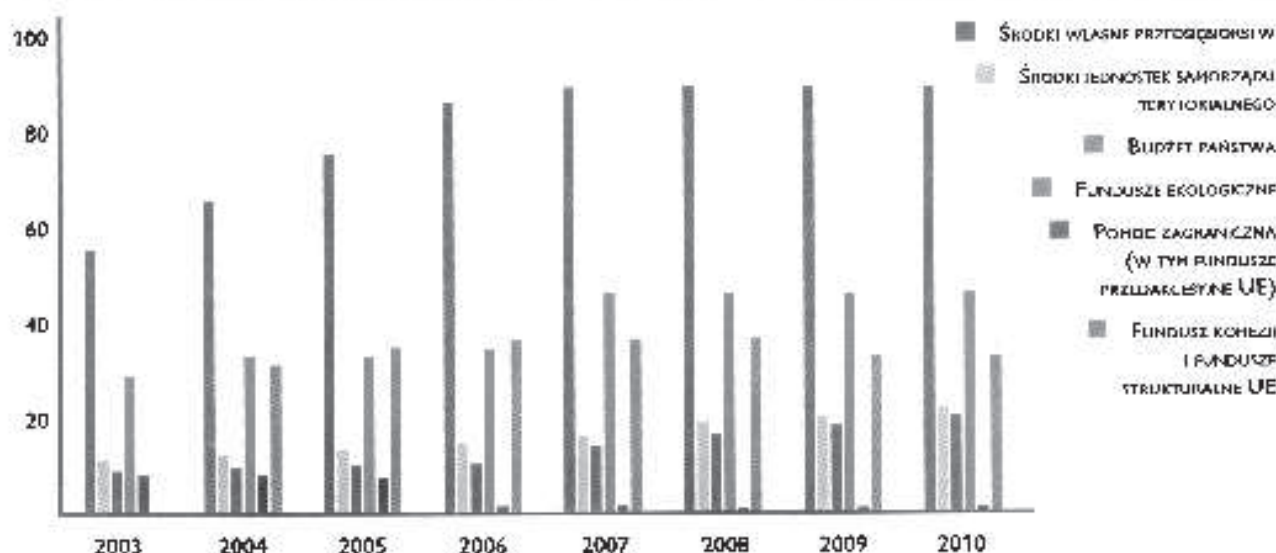
- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi, sporządzane co 4 lata;
- raporty zarządów województwa, powiatu i gminy, przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa.

NAKŁADY NA REALIZACJĘ POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.

Nakłady na realizację polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 i perspektywnie do 2010 r. określono na podstawie wcześniejszych prac nad programem wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa. Łączny koszt wykonania zadań objętych niniejszą polityką oszacowano na ok. 140 mld PLN. Przyjęcie, że łączne nakłady na realizację polityki ekologicznej państwa w latach 2003-2010 wyniosą ok. 140 mld PLN (w cenach 2001 r.), oznacza, że średnioroczne nakłady w tym okresie powinny wynieść 17,8 mld PLN, w tym 17,5 mld PLN na przedsięwzięcia inwestycyjne.

Średnioroczne nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły w ostatnim pięcioletniu notowanym przez GUS (1996-2000): 9,5 mld PLN w cenach przeliczonych na 2001 r. przy spadającym udziale nakładów na te dziedziny w podziale dochodu narodowego (7,2% PKB w 1996 r. do 1,2% PKB w 2000 r.). Z porównania przytoczonych liczb wynika wniosek, że cele polityki ekologicznej państwa mogą być osiągnięte do 2010 r. przy stopniowym wzroście udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (7,2-7,8% w latach 2000-2002, przez 1,3-1,4% w latach 2003-2004, 1,5-1,6% w latach 2005-2006, aż do 1,7-1,8% w latach 2007-2008 i później).

Przewidywane nakłady na realizację polityki ekologicznej państwa wg źródeł finansowania

Żądania kampanii: „Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego”

DEKLARACJA STRASBURSKA

Organizacje ekologiczne i stowarzyszenia obywateli z dwudziestu krajów Europy połączyły się w kampanii „Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego” by wyrazić swoje zaniepokojenie wzrostem niekorzystnego oddziaływania lotnictwa na środowisko naturalne i zwrócić się do twórców polityki transportowej aby podjęli działania mające na celu jego redukcję.

- 1. Wprowadzenie podatku od paliwa lotniczego.***
- 2. Wprowadzenie europejskiej opłaty środowiskowej od emisji lotniczych. ***
- 3. W obliczu działań o zasięgu europejskim, opłaty środowiskowe powinny być wprowadzone na poziomie krajowym.**
- 4. Zniesienie wszystkich korzyści podatkowych dla tego sektora transportu, tzw. zerowej stawki VAT od biletów pasażerskich i towarów, handlu bezcłowego.**
- 5. Zlikwidowanie wszelkich form bezpośredniego wsparcia finansowego dla lotnictwa na poziomie krajowym i europejskim.**

* Uprzednio wprowadzone podatek od paliwa lotniczego i opłata środowiskowa od emisji lotniczych powinny stopniowo wzrastać o 10 USD za litr paliwa rocznie w przeciągu pięciu lat. Dalszy wzrost podatku i opłaty środowiskowej powinien być rozważony w ten sposób zredukować emisje lotnicze do poziomu zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój lotnictwa to coś więcej niż ‘odpowiednie ceny’. Regulacja cen powinna stanowić część pakietu mającego na celu redukcję wpływu lotnictwa na środowisko naturalne.

Dlatego kampania „Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego” żąda zarazem od twórców polityki transportowej na krajowym i międzynarodowym poziomie podjęcia następujących działań:

- Zaostrzenie limitów emisji zanieczyszczeń i poziomu hałasu;
- koherentną europejską politykę kontroli rozwoju lotnictwa;
- wprowadzenie 8-godzinnego zakazu nocnych lotów na wszystkich lotniskach;
- oszacowanie prawdopodobieństwa wypadku lotniczego na poziomie co najmniej takim jaki jest stosowany dla innych gałęzi przemysłu;
- stymulowanie mniej zanieczyszczających alternatyw dla lotnictwa wszędzie tam gdzie to możliwe;
- publiczne informowanie o wpływie lotnictwa na środowisko naturalne i anty/proekologicznym zachowaniu linii lotniczych;
- działań redukujących hałas.

Lotnictwo a środowisko naturalne

Transport powietrzny jest nie tylko szybkim i tanim sposobem przewożenia ludzi i towarów na całym świecie, ale również najbardziej zanieczyszczającym środowisko w przeliczeniu na pasażera na kilometr (patrz tabela). W pobliżu portów lotniczych środowisko i mieszkańcy cierpią z powodu destrukcji środowiska naturalnego, problemów zdrowotnych, hałasu i innych. Transport powietrzny ma ujemny wpływ na atmosferę ziemską poprzez wyniszczenie powłoki ozonowej i przyczynianie się do wzrostu efektu cieplarnianego. Wpływ lotnictwa na środowisko naturalne powiększa się wraz ze wzrostem transportu powietrznego o 5-6% rocznie.

Dzisiaj transport powietrzny jest odpowiedzialny za 12% europejskiej emisji CO₂ wytwarzanej przez transport w ogóle. Szkic jednego z ostatnich badań IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change, Międzyrządowy Panel Dotyczący Zmian Klimatu) podaje, że samoloty prawdopodobnie już są odpowiedzialne za 5-6% ocieplenia globalnego. Utrzymanie obecnej tendencji w poziomie emisji CO₂, oznacza, że emisje spowodowane przez lotnictwo wzrosną o 300% do roku 2015 w porównaniu z 1990. Społeczeństwo pragnąc nadal czerpać korzyści z zalet lotnictwa, musi wypracować jego bardziej zrównoważony rozwój.

Zobowiązania z Kioto

Na konferencji UNFCCC (United Nations Framework Conventions on Climate Change) w Kioto w 1997 roku, Unia Europejska podpisała porozumienie zobowiązujące do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 8% do roku 2008-2012.

DEKLARACJA STRASBURSKA

Procent ten jest znacząco niższy od rekomendowanego przez IPCC w celu uniknięcia zmiany globalnego klimatu (redukcja o 60% do roku 2050 po czym stabilizacja). Spodziewany wzrost emisji przez lotnictwo poważnie koliduje ze zobowiązaniami z Kioto. Lotnictwo, tak jak i inne sektory transportu, musi przyczynić się do osiągnięcia celu ustalonego w Kioto.

Należy zainicjować natychmiastowe zabiegi aby zredukować emisje transportu lotniczego do poziomu zrównoważonego rozwoju. Aby osiągnąć ten cel Unia Europejska i rządy poszczególnych państw powinny podjąć działania na poziomie globalnym poprzez instytucje takie jak ICAO, jakkolwiek nie powinno to być usprawiedliwieniem opóźnień. Działania należy pilnie podjąć na poziomie europejskim i krajowym.

Redukcja emisji

Trzy metody ograniczenia zanieczyszczeń emitowanych przez lotnictwo:

- Usprawnienia technologiczne (np. czystsze samoloty, efektywniejsze projekty)
- Wielkości operacyjne (np. wyższy współczynnik załadunku, minimalizacja przeciążeń)
- Żądanie redukcji (np. promowanie i ulepszanie alternatyw, zniechęcanie do krótkich lotów)

Wszystkie trzy rodzaje działań potrzebne są aby zapewnić redukcję emisji. Polityka zapewniająca zrównoważony rozwój lotnictwa powinna zawierać obok legislacji, regulacje cen i środki stymulujące innowacje technologiczne. Kampania 'Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego' koncentruje się wokół adekwatnych cen za usługi lotnicze. Obecne ceny są bowiem sztucznie zaniżone pozwalając tym samym na dalszy wysoki rozrost transportu lotniczego.

Wprowadzenie opłat środowiskowych i podatku od transportu powietrznego jest niezbędne:

• Podróże powietrzne powinny być traktowane na równi z innymi rodzajami transportu. Powodem niskich obecnie cen jest zwolnienie z podatków takich jak akcyza od paliwa lotniczego i vat od biletów lotniczych; nie uwzględnienie kosztów środowiska w kosztach biletów; subwencje rządowe dla przemysłu lotniczego. Obecnie społeczeństwo pokrywa koszty środowiskowe spowodowane przez lotnictwo.

• Jednak aby narzucić zasadę 'polluter pays' (ten kto zanieczyszcza płaci), koszty te muszą się znaleźć w cenie przelotu.

• Wprowadzenie opłat środowiskowych lub podatków od podróży powietrznych pomoże spełnić zobowiązania z Kioto, gdyż znajdzie odbicie we wszystkich trzech metodach ograniczenia emisji lotniczych.

Dochód z opłat środowiskowych i podatków od transportu powietrznego może być wykorzystany do wprowadzenia metod wspierających ochronę środowiska (np. zrównoważony transport, ochrona środowiska) lub obniżenia innych podatków (np. podatki od płac).

Organizacje ekologiczne i stowarzyszenia obywateli w następujących dwudziestu krajach Europy uczestniczą w kampanii 'Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego': Anglia, Austria, Belgia, Cypr, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Macedonia, Niemcy, Norwegia, Polska, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Włochy.

Kampania jednoczy ponad 100 organizacji zaniepokojonych wzrostem niekorzystnego oddziaływania lotnictwa na nasze środowisko naturalne. Wśród tych grup znajdują się stowarzyszenia obywateli, kluby motorowe, organizacje ekologiczne i sieci międzynarodowe. Działania kampanii mają na celu podnoszenie społecznej świadomości środowiskowych skutków lotnictwa i wymuszenie na rządach krajowych i międzynarodowych podjęcia stosownych działań.

Kampania jest inicjatywą organizacji Przyjaciele Ziemi Europa, otwarta dla organizacji ekologicznych i innych koncentrujących się na lotnictwie i środowisku. Kampanię współkoordynuje grupa Przyjaciele Ziemi-Holandia.

Kampanię „Odpowiednie Ceny Transportu Powietrznego” wspomaga Komisja Europejska DC-XI i Holenderskie Ministerstwo Środowiska.

Dalszych informacji udziela:

Paul de Clerck

(współkoordynator kampanii)

Tel.: +31-20-55073 00,

Fax: +31-20-550 73 10,

paul.de.clerck@milieudefensie.nl

P.O. Box 19799,

1000 CD Amsterdam,

Holandia

Polska: Edyta Kuzian Federacja Zielonych Ul. Sfałkowska 12 31-074 Kraków Tel.: +48-12-4222147 Fax: +48-12-4222264 edyta@fwie.most.org.pl

Friends of the Earth
Les Amis de la Terre
Europe

Parlament Europejski: OBRAZ TRZECH DNI PRACY KOMISJI

PARLAMENT EUROPEJSKI

ENVI(2007)0226_1

KOMISJA OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO, ZDROWIA PUBLICZNEGO I BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI

Posiedzenie

Poniedziałek, 26.02.07 r., w godz. 15.00-18.30

Wtorek, 27.02.07 r., w godz. 9.00 - 12.30

Wtorek, 27.02.07 r., w godz. 15.00 - 18.30

Środa, 28.02.07 r., w godz. 9.00 - 12.30

PHS 1A002

OPUBLIKOWANY PROJEKT PORZĄDKU DZIENNEGO

Poniedziałek, 26.02.07 r., od godz. 15.00

1. Przyjęcie projektu porządku dziennego
2. Ogłoszenia przewodniczącego
3. Zatwierdzenie protokołów posiedzeń z dni:

Protokoły posiedzeń komisji ENVI z dni 22-23 stycznia 2007^or.
PE384.306 v01-00

Protokół posiedzenia inauguracyjnego komisji ENVI z 1 lutego 2007^or.
PE384.529 v01-00

15.15 - 16.45

4. Pestycydy - ciąg dalszy uprzedniej wymiany poglądów (było Petycydy, poprawiono na Pestycydy Red. WBE)
- 4.1 Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów

ENVI/6/44530

Sprawozdawca: Irena Belohorská (NI)

- Druga wymiana poglądów:

- Termin składania poprawek: **17.04.2007 12:00**

2007/2006(INI) COM(2006)0372

Przedm. właśc.: ENVI F - Irena Belohorská (NI)

Opiniodawcza: AGRI A - Michl Ebner (PPE-DE)

PE384.426 v01-00

4.2 Dyrektywa ramowa w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów

ENVI/6/39583

Sprawozdawca: Christa Klač (PPE-DE)

- Druga wymiana poglądów:

- Termin składania poprawek: **17.04.2007 12:00**

***I 2006/0132(COD) COM(2006)0373 - C6-0246/2006

Przedm. właśc.: ENVI F* - Christa Klač (PPE-DE)

Opiniodawcza: ITRE A - Dorette Corbey (PSE)

PE382.627 v01-00

AGRI A* - Michl Ebner (PPE-DE)

PE378.875 v01-00

4.3 Wprowadzanie do obrotu środków ochrony roślin

ENVI/6/39586

Sprawozdawca: Hiltrud Breyer (Verts/ALE)

- Druga wymiana poglądów:

- Termin składania poprawek: **15.05.2007 12:00**

***I 2006/0136(COD) COM(2006)0388 - C6-0245/2006

Przedm. właśc.: ENVI F* - Hiltrud Breyer (Verts/ALE)

Opiniodawcza: ITRE A - Dorette Corbey (PSE)

PE382.540 v01-00

IMCO A - Anja Weisgerber (PPE-DE)

PE382.584 v02-00

AGRI A* - Kyösti Virrankoski (ALDE)

PE382.298 v02-00

16.45 - 18.00

5. Dodatki spożywcze

5.1 Jednolita procedura uzyskania pozwolenia na stosowanie dodatków do żywności, enzymów spożywczych i środków aromatyzujących do żywności

ENVI/6/39593

PR - PE384.475v01-00

Sprawozdawca: Åsa Westlund (PSE)

- Rozpatrzenie projektu sprawozdania
- Termin składania poprawek: **6.03.2007 12:00**

***I 2006/0143(COD) COM(2006)0423 - C6-0258/2006

Przedm. właśc.: ENVI F - Åsa Westlund (PSE)

PE384.475 v01-00

5.2 Dodatki spożywcze
ENVI/6/39589

PR - PE384.474v02-00

Sprawozdawca: Åsa Westlund (PSE)

- Rozpatrzenie projektu sprawozdania
- Termin składania poprawek: **6.03.2007 12:00**

***I 2006/0145(COD) COM(2006)0428 - C6-0260/2006

Przedm. właśc.: ENVI F - Åsa Westlund (PSE)

PE384.474 v02-00

18.00 - 18.30

6. Sprawozdanie z podróży delegacji komisji ENVI do Włoch w dniach 22-24 listopada 2006 r.
ENVI/6/43998
- Prezentacja sprawozdania przez członków delegacji

Wtorek, 27.02.07 r., od godz. 9.00

7. Pytanie ustne nr 10/6/2006 postawione przez Avril Doyle w sprawie handlu dzikim ptactwem w UE
ENVI/6/43479

CM - PE382.394v01-00

Wymiana poglądów z przedstawicielami Komisji

8. Wymiana poglądów z komisarzem Markosem Kyprianou w sprawie transgranicznej opieki zdrowotnej i APS (doroczna procedura przyznawania środków) na rok 2008 (jeśli zostaną przyjęte)
9. Absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej na rok budżetowy 2005

Parlament Europejski

- 9.1 Absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej na rok budżetowy 2005: Budżet ogólny WE - Sekcja 3 - Komisja ENVI/6/39682
PA - PE382.436v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jutta HAUG (PSE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **31.01.2007 12:00**
2006/2070(DEC) SEC(2006)0915 - C6-0262/2006
Przedm. właśc.: CONT F - Salvador Garriga Polledo (PPE-DE) PE382.516 v01-00
- 9.2 Absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej na rok budżetowy 2005: Europejska Agencja Środowiska ENVI/6/42409
PA - PE382.437v01-00
AM - PE384.461v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jutta HAUG (PSE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **31.01.2007 12:00**
2006/2158(DEC) N6-0026/2006 - C6-0391/2006
Przedm. właśc.: CONT F - Edit Herczog (PSE) PE384.437 v01-00
- 9.3 Absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej na rok budżetowy 2005: Europejska Agencja Leków ENVI/6/42414
PA - PE382.438v01-00
AM - PE384.463v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jutta HAUG (PSE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **31.01.2007 12:00**
2006/2161(DEC) N6-0029/2006 - C6-0394/2006
Przedm. właśc.: CONT F - Edit Herczog (PSE) PE384.440 v01-00
- 9.4 Absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej na rok budżetowy 2005: Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności ENVI/6/42424
PA - PE382.439v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jutta HAUG (PSE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **31.01.2007 9:00**

Parlament Europejski

- 2006/2166(DEC) N6-0034/2006 - C6-0399/2006
Przedm. właśc.: CONT F - Edit Herczog (PSE) PE384.445 v01-00
- 9.5 Absolutorium za rok 2005: Europejskie Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC)
ENVI/6/42426
PA - PE382.440v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jutta HAUG (PSE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **31.01.2007 12:00**
- 2006/2167(DEC) N6-0035/2006 - C6-0400/2006
Przedm. właśc.: CONT F - Edit Herczog (PSE) PE384.446 v01-00
10. Ocena zagrożenia powodziowego i zarządzanie nim
ENVI/6/43035
PR - PE382.534v01-00
AM - PE384.516v01-00
Sprawozdawca: Richard Seeber (EPP-ED)
- Przyjęcie projektu zalecenia
- Termin składania poprawek: **5.02.2007 12:00**
- ***II. 2006/0005(COD) 12131/6/2006 - C6-0038/2007
T6-0253/2006
Przedm. właśc.: ENVI F - Richard Seeber (EPP-ED) PE382.534 v01-00
PE384.516 v01-00
11. Wieloletni plan w zakresie zasobów dorsza w Morzu Bałtyckim oraz połowów tych zasobów
ENVI/6/39480
PA - PE380.765v01-00
AM - PE382.324v01-00
Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Christofer Fjellner (PPE-DE)
- Przyjęcie projektu opinii
- Termin składania poprawek: **28.11.2006 12:00**
- * 2006/0134(CNS) COM(2006)0411 - C6-0281/2006
Przedm. właśc.: PECH F - Zdzisław Kazimierz Chmielewski (PPE-DE)
12. Spotkanie koordynatorów
Od 11.30 do 12.30 przy drzwiach zamkniętych

Parlament Europejski

Wtorek, 27.02.07 r., od godz. 15.00

15.00 - 16.15

- 13. Komunikaty Przewodniczącego dotyczące decyzji koordynatorów
- 14. Wymiana poglądów z Catherine Geslain-Lanéelle, dyrektorem wykonawczym EFSA – Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności
- Prezentacja programu prac w roku 2007

16.15 - 17.00

- 15. Wdrażanie przepisów prawa UE w sprawie bezpieczeństwa żywności
ENVI/6/34196
DT - PE384.468v02-00
- Wymiana poglądów z przedstawicielami Komisji

17.00 - 18.30

- 16. Wymiana poglądów z Zsuzsanną Jakab, dyrektorem ECDC - Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób
- Prezentacja sprawozdania ECDC w sprawie stanu przygotowań do pandemii grypy w UE

Środa, 28.02.07 r., od godz. 9.00

- 17. Normy jakości środowiska w dziedzinie polityki wodnej
ENVI/6/39466
PR - PE378.719v01-00
Sprawozdawca: Anne Laperrouze (ALDE)
- Rozpatrzenie poprawek
- Termin składania poprawek: **13.02.2007 12:00**

***I 2006/0129(COD) COM(2006)0397 - C6-0243/2006

Parlament Europejski

- Przedm. właśc.: ENVI F - Anne Laperrouze (ALDE) PE378.719 v01-00
 Opiniodawca: ITRE A - Paul Rübig (PPE-DE) PE380.994 v01-00
 PE382.589 v01-00
 AGRI A - Bernadette Bourzai (PSE) PE382.209 v02-00
 PE382.265 v01-00
 PECH A - Dorette Corbey (PSE) PE378.705 v03-00
 PE382.619 v01-00
18. Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych
 ENVI/6/33974
 PR - PE376.734v01-00
 AM - PE378.725v01-00
 PR - PE380.809v01-00
 Sprawozdawca: Kartika Tamara Liotard (GUE/NGL)
 - Przyjęcie projektu sprawozdania
 - Termin składania poprawek: **27.11.2006 12:00**
 2006/2210(INI) COM(2005)0670
 Przedm. właśc.: ENVI F - Kartika Tamara Liotard (GUE/NGL) PE376.734 v01-00
 PE380.809 v01-00
 PE378.725 v01-00
19. Wpływ i konsekwencje wyłączenia usług zdrowotnych z dyrektywy w sprawie usług na rynku wewnętrznym
 ENVI/6/42378
 PA - PE382.474v01-00
 AM - PE384.411v02-00
 Sprawozdawca komisji opiniodawczej: Jules Maaten (ALDE)
 - Przyjęcie projektu opinii
 - Termin składania poprawek: **30.01.2007 12:00**
 2006/2275(INI)
 Przedm. właśc.: IMCO F - Bernadette Vergnaud (PSE)
20. Sprawy różne
 (możliwy ciąg dalszy posiedzenia koordynatorów)
21. Termin i miejsce następnego posiedzenia
 - Bruksela, 21-22.03.07 r.